

МЕДИЧНІ АСПЕКТИ ХАРЧУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Крупка Н.О., Лотоцька-Дудик У.Б.

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Питання забезпечення повноцінним та раціональним харчуванням військовослужбовців є надзвичайно важливим. Пріоритетними напрямками у вирішенні численних проблем із харчуванням військовослужбовців Збройних Сил України (ЗСУ) є проведення дослідження фактичного харчування, контроль безпеки та якості продуктів харчування, посилення контролю за виконанням законодавчих актів та відповідальності за їх порушення, аналіз чинних документів щодо здорового харчування військовослужбовців та їх вдосконалення відповідно до сучасного рівня наукових знань.

Порушення процесів адаптації до умов військової служби є однією з найчастіших причин зниження працездатності та підвищення загальної захворюваності, що негативно впливає на боєздатність особового складу. При організації харчування військовослужбовців необхідно забезпечити надходження з раціоном достатньої кількості основних поживних речовин, у тому числі підвищеної біологічної активності, здатних стимулювати кровотворення, покращити функціонування імунної системи, шлунково-кишкового тракту, нормалізувати мікрофлору кишківника.

Відповідно до рекомендацій FAO/WHO здоровий харчовий раціон має бути побудований на основі вживання різноманітного асортименту харчових продуктів. На основі фізіологічних норм харчування ґрунтуються нормативи і для харчового забезпечення груп особливих контингентів осіб, зокрема ЗСУ.

Для військовослужбовців визначено найбільшу добову потребу в білках, жирах та вуглеводах, зокрема для чоловіків 30-39 років встановлена норма у 144 грами жирів, 111 грамів білків та 550 грамів вуглеводів.

Сучасні харчові раціони для військовослужбовців повинні відповідати діючим фізіологічним нормам за показниками енергетичної цінності, білкової, ліпідної та вуглеводної збалансованості, вмісту вітамінів і мінеральних речовин. Адекватність хімічного складу добового раціону фізіологічним потребам військовослужбовців набуває особливої медико-біологічної актуальності у специфічних умовах несення служби під час екстремальних фізичних та психоемоційних навантажень. При складанні раціонів необхідно враховувати засвоюваність і взаємодію речовин, що входять до складу харчової продукції, сучасні потреби організму у есенційних вітамінах і мікроелементах. Харчування повинно бути збалансованим, раціональним і оздоровчим, попереджати дефіцит мінеральних речовин (цинку, селену, йоду та ін.) і вітамінів антиоксидантної групи А, Е і групи В. У харчових раціонах військовослужбовців рекомендовано використання продуктів оздоровчого призначення з підвищеним вмістом повноцінного білка, мікронутрієнтів (вітамінами: А, В1, В2, РР, С, Е, кальцію, магнію), харчових волокон, поліненасичених жирних кислот для забезпечення підвищених потреб їхнього організму. Якщо забезпеченість військовослужбовців поживними речовинами є

недостатньою, то це може призводити до зниження резистентності організму, до інфекційних захворювань, порушення функції деяких органів, підвищення ризику новоутворень, надмірної втоми, дратівливості тощо.

Питання гігієнічної оцінки нутрієнтного складу й енергетичної цінності добового раціону харчування військовослужбовців і наукове обґрунтування необхідності та способу його коригування є особливо вагомими у ЗСУ. Отримані результати досліджень вчених останніх років дають підстави для впровадження у практику технологій функціональних продуктів харчування з вмістом дефіцитних функціональних інгредієнтів на рівні, зіставному з фізіологічними нормами їх споживання (10–50 % від рекомендованої середньої добової потреби). Виникла необхідність подальшого удосконалення організації продовольчого забезпечення військовослужбовців ЗСУ, передусім у зоні бойових дій, що можливо здійснити лише за умови підтримки, контролю та гарантування державою нової системи харчування.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНГАЛЯЦІЙНОЇ ТОКСИЧНОСТІ ДЕКАМЕТОКСИНУ

Кузьмін Б.П., Призиглей Г.В., Грушка О.І., Зауляк Т.С.

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Декаметоксин – активний фармацевтичний інгредієнт антисептичних та дезінфікуючих лікарських засобів. В Україні на основі даної субстанції зареєстровано ряд лікарських препаратів, такі як “Декасан”, “Септефрил”, “Риносепт” та інші, промисловий випуск яких здійснюється на вітчизняних фармацевтичних підприємствах. З метою обґрунтування допустимого вмісту декаметоксину в повітрі робочої зони були досліджені параметри інгаляційної токсичності речовини в умовах гострого, підгострого та субхронічного експериментів.

Для визначення гострої інгаляційної токсичності декаметоксин вводили лабораторним щурам одноразово в діапазоні доз, які відповідають концентраціям від 25 до 200 мг/м³. Встановлена середньосмертельна концентрація речовини – 120 мг/м³.

З метою експериментального визначення порогу однократної інгаляційної дії декаметоксин вводили інтраназально білим щурам-самкам в дозах, що відповідало, в перерахунку на концентрації, 5 мг/м³, 10 мг/м³ та 20 мг/м³. Критеріями оцінки токсичного впливу на організм лабораторних тварин були показники, які характеризують напрямки біологічної дії речовини. Оцінку проводили на другу та сьому добу після введення. Водночас спостерігався гепатотоксичний ефект дії речовини, що підтверджувалось достовірним збільшенням концентрації АЛТ у плазмі крові тварин дослідних груп проти контролю. Достовірне збільшення концентрації загального білку в сироватці крові може вказувати на порушення функціональної активності паренхіми печінки у білковому обміні речовин; статистично достовірне збільшення рівня глюкози в сироватці крові вказує на порушення функціональної активності печінки у вуглеводному обміні. Водночас на порушення функції печінки у